

Manje je više

Minimalističke strategije

Victor Hugo, 1819.

Minimalizam u istoriji umetnosti 20. veka se može smatrati nastavkom modernističkih istraživanja autonomije umetničkog objekta i umetničkog delovanja. Obuhvata nekoliko heterogenih tendencija prvenstveno u američkoj arhitekturi, likovnoj i muzičkoj umetnosti tokom šezdesetih godina. Nastao na principima idejnog, metodološkog, formalnog i prezentacijskog svodenja umetničkog dela na tautologiju: „a je a”, ili „ovo je ovo”. Čuvena izjava Franka Stelle: „What you see is what you see.”. Uticaj Ludviga Wittgensteina, njegovog razmatranja jezika i filozofije, ali temeljni uvid Kurta Gödela o nedokazivosti i nekompletnosti ograničenih formalnih sistema je i ozbiljna kritika logičkog pozitivizma na kojem je Wittgensteinova filozofija bila dobrim delom zasnovana.

Primeri minimalizma u arhitekturi: Ludwig Mies van der Rohe, DeStijl, Tadao Ando, Buckminster Fuller; u muzici: Steve Reich, Philip Glass, La Monte Young, Terry Riley; u likovnim umetnostima: Frank Stella, Carl Andre, Sol LeWitt, Richard Serra, Robert Morris, Donald Judd. Radovi minimalista u likovnim umetnostima uglavnom nisu dobro „ostarili” i danas mnogi od njih deluju oronulo, neuverljivo i beznačajno, dok se to ne bi moglo reći za većinu Duchampovih *ready-made* objekata koji im prethode. Minimalizacija ili svodenje je po pravilu složen princip, u osnovi je stvaralačkog mišljenja (u umetnosti, nauci, ali i svakodnevnom životu) i zasniva se na uodnošavanju posmatranja, razmišljanja, selekcije i izbegavanja nepotrebnog u određenom kontekstu. U umetnosti je zanimljivo ono svodenje koje na inteligentan način uvažava posmatrača, njegovu percepciju i interakciju, čime mu omogućava slobodan unos sopstvenih sadržaja, a samo umetničko delo postaje neka vrsta elegantnog podsticaja.

Primeri iz popularne kulture: Diogenovo „Koliko toga mi ne treba!”; telegrafska korespondencija Victora Hugoa sa izdavačem povodom izdavanja romana *Jadnici* 1862. godine (Hugoov telegram: „?”, odgovor izdavača: „!”); hladnoratovski vic sa Mesecom; dizajn (automobilski, modni, itd.).

Umetnici: Josef Albers, Robert Ryman, Bridget Riley, Franz Kline, Anish Kapoor, Jochem Hendricks, Amedeo Modigliani, Marina Abramović, Sarah Lucas, Janine Antoni, Cindy Sherman, Valerie Belin, Kurt Kauper, Martin Arnold, Salla Tykkä.

Bibliografija:

James Meyer, *Minimalism*, Phaidon, London, 2000.

Grupa autora, *Likovne sveske*, Br. 1 – 9 (reprint), Zavod za udžbenike i nastavna sredstva / Univerzitet umetnosti, Beograd, 1996.

Žil Delez, *Pokretne slike*, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Novi Sad, 1998.

Filmografija:

Kaneto Shindô, *Hadaka no Shima*, 1960.

Aleksandar Sokurov, *Moloch*, 1999.

Gabriel Range, *Death of a President*, 2006.

Jean-Pierre Melville, *Le Samourai*, 1967.

John Boorman, *Deliverance*, 1972.

Russel Rouse, *The Thief*, 1952.

Walter Hill, *Southern Confort*, 1981.

Yôji Yamada, *The Twilight Samurai*, 2002.